

Ars Grammatica
Lectio secunda

Nomen et cognomen auditoris:

Die:

Doplňte přízvuky:

Olim Romani, in rebus adversis a dictatore salutem sperantes, virum singulari virtute, iustitia, prudentiaque eligebant, ut rem publicam gereret. Senatus populusque Romanus statuit, ut legati ad Cincinnatum, pauperem agricolam, mittantur. Legati inveniunt Cincinnatum arantem. Agricola rogant, ut rem publicam servet. Cincinnatus legatis respondet: „Ut res publica calamitatem vitet, dictator ero, ut optatis.“ Et vero Romam servat et hostes oppida Italiae oppugnantes superat. Postea autem domum properabat, ut agros suos iterum araret.

Vyskloňujte slovní spojení z textu: *agricola pauper* (chudý zemědělec)

sg.

pl.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.

Přeložte:

dobry přítel

krásný vavřín (pozor na rod substantiva)

velký počet

a napište u každého spojení vždy dativ sg. akuzativ pl. a ablativ pl.

Druhá deklinace: vzor servus, -ī m. (puer, -ī m.; verbum, -ī n.):

Kmenová samohláska: **ō**

PÁD/ČÍSLO	SINGULÁR (sg.)	PLURÁL (pl.)
NOMINATIV (nom.)	serv -us verb -um	serv -ī verb -a
GENITIV (gen.)	serv -ī	serv -ōrum
DATIV (dat.)	serv -ō	serv -īs
AKUZATIV (ak.)	serv -um	serv -ōs verb -a
VOKATIV (vok.)	serv -e ! puer ! verb -um !	serv -ī ! verb -a !
ABLATIV (abl.)	serv -ō	serv -īs

Rod: tato substantiva jsou **většinou maskulina a neutra**. Někdy mají ovšem rod **ženský**: jména **stromů, zemí, ostrovů a měst** (*laurus, -ī*, f. vavřín, *pōpulus, -ī*, f. topol, *Aegyptus, -ī*, f. Egypt, *Rhodus, -ī*, f. Rhodos, *Corinthus, -ī*, Korint). Kromě toho si zapamatujte spojení: **humus atra** – černá zem, **alvus longa** – dlouhé (hadí) břicho. Dále je vhodné zapamatovat si také tyto výjimky z rodu, tentokrát se jedná o neutra, která mají skloňování maskulin: **vīrus malum** – zlý jed, **vulgus miserum** – ubohý lid.

POZOR: stejně jako u deklinace první, používaly se v některých pádech také odlišné tvary: někdy pozůstatky původních tvarů, jindy výjimky vzniklé nutností odlišit nebo zjednodušit konkrétní tvary:

- substantiva zakončená **-ius, -āius, -eius, -ium**: genitiv a vokativ sg. (ten pouze u koncovek maskulin) častěji s koncovkou **-ī** místo **-iī, -āiī, -eiī** (*filius*: gen. *filiī*, vok. *filiī !* (místo očekávaného *fīle !*)), v plurále se už ale skloňují podle vzoru (tedy: nom. *filiī*...);
- substantivum **deus** – bůh má tři možné tvary v nom., dat. a abl. pl: nom. **dī** vedle **deī** a **dīī**; a dat. a abl. **dīs** vedle **deīs** a **dīīs**;
- někde se zachoval lokál sg. (gramaticky je shodný s gen. sg.): u jmen měst a menších ostrovů: **Corinthī** – v Korintě, **Tarentī** – v Tarentu, **Dēlī** – na Délu, **Brundisī** – v Brundisiu; a kromě toho v často používaných vyjádřeních **domī** – doma, **vesperī** – večer, a **bellī** – ve válce;
- v genitivu plurálu se zachovala často i původní koncovka **-um**: u subst. peněz, váhy a míry (*tria milia sestertium* (místo *sestertiōrum*) – tři tisíce sesterciů), úradů (*collegium decemvirum* (místo *decemvirōrum*) – sbor decemvirů), řeckých kmenů (*genus Danaum* – rod Danaů) a některé výjimky (*deum* – bohů, *dīvum* – bohů, *liberum* – dětí).

První konjugace, vzor laudō, āre:

PRÉZENTNÍ KMEN

Slovesný rod: **PASIVUM**

slovesný čas/způsob		INDIKATIV	KONJUNKTIV	IMPERATIV	NOMINALIA
prézens	sg.: 1.	laudor	lauder	imper. I a II: V pasivu není, nahrazuje se konj. prézenta.	infinitiv: laudārī gerundivum: laudandus,-a,- um ten, který má být chválen
	2.	laudāris	laudēris		
	3.	laudātur	laudētur	Výjimku tvoří deponentní slovesa, která mají tyto	infinitiv fut.*: (mē, ... nōs ...) laudātum īī
	pl.: 1.	laudāmur	laudēmur		
	2.	laudāminī	laudēminī	tvary imper. I: 2.sg. hortāre! 2.pl. hortāminī!	
	3.	laudantur	laudentur		
imperfekt um	sg.: 1.	laudābar	laudārer		
	2.	laudābāris	laudārēris		
	3.	laudābātur	laudārētur		
	pl.: 1.	laudābāmur	laudārēmur		
	2.	laudābāminī	laudārēminī		
	3.	laudābantur	laudārentur		
futurum I	sg.: 1.	laudābor			
	2.	laudāberis			
	3.	laudābitur			
	pl.: 1.	laudābimur			
	2.	laudābiminī			
	3.	laudābuntur			

* supinový kmen, viz 1. konj. aktivum

Sloveso být: esse:

slovesný čas/způsob	INDIKATIV	KONJUNKTIV	IMPERATIV	NOMINALIA
Prézens: sg.: 1. 2. 3.	sum	sim	<u>imperativ I.:</u> es!	<u>infinitiv prés.:</u> esse <u>participium</u> <u>présenta:</u> -sēns, -sentis používá se jen ve složeninách
	pl.: 1. 2. 3.	sumus estis sunt		
Imperfektum: sg.: 1. 2. 3.	eram	essem	<u>imperativ II.:</u> estō! estō!	
	pl.: 1. 2. 3.	erāmus erātis erant		
Futurum I: sg.: 1. 2. 3.	erō			<u>participium fut.:</u> futūrus,-a,-um <u>infinitiv fut.:</u> futūrum,-am,-um esse
	pl.: 1. 2. 3.	erimus eritis erunt		